

Леонід Чуприна,

канд. наук із соц. комунікацій, заввідділу оперативної інформації СІАЗ
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ

Висвітлюються практичні аспекти використання соціальних мереж у формуванні й розвитку громадянського суспільства, зокрема як інструменту реалізації громадських ініціатив. Аналізується взаємодія в мережевому середовищі органів державної влади та громадськості, роль інформаційно-аналітичних структур бібліотек у цих процесах.

Ключові слова: соціальні мережі, громадянське суспільство, громадські ініціативи, аналітичні структури бібліотек.

Актуальність цієї теми зумовлена активізацією в Україні суспільних процесів, що ведуть до формування засад громадянського суспільства, і зростанням ролі соціальних мереж як одного з інструментів горизонтальної структуризації суспільних відносин і реалізації громадських ініціатив.

Дослідження проблем формування та конвергенції мережевого й громадянського суспільства започатковано західними науковцями. Найвідомішими та найавторитетнішими є теоретичні розробки засад мережевого суспільства в працях М. Кастельса. Автор вважає, що становлення й трансформація глобального громадянського суспільства немислимі без розвитку мережевих ресурсів у технічному, організаційному та правовому полі. «Онлайн-мережі, – зазначає М. Кастельс, – стають формами “спеціалізованих спільнот”, тобто формами комунікабельності, побудованими навколо специфічних інтересів...» [1, с. 132].

Одне з перших значних колективних досліджень взаємодії мережевого й громадянського суспільства – праця під редакцією Д. Шулера й П. Дея «Формування мережевого суспільства: нова роль громадянського суспільства в кіберпросторі». Автори здійснили спробу описати природу мережевих тактик і зрозуміти механізми впливу мереж на формування громадянського суспільства в глобалізованому світі. Основним напрямом дослідження експертів є нові форми демократії та їх забезпечення мережевими технологіями в інформаційну епоху [2].

Ця тематика в різній мірі відбита і в працях Д. Барлоу, Р. Барбрука, Е. Камерона, Н. Кристакиса й Д. Фаулера, Д. Хайтцмана, П. Тейлора.

У вітчизняному науковому середовищі цій темі приділяють значну увагу як окремі дослідники, так й авторські колективи академічних установ. Зокрема, В. Буряк у ряді своїх праць, комплексно досліджуючи умови реалізації ідеї та практик громадянського суспільства в умовах цифрової епохи, окреслює позитивний потенціал розвитку соціальних мереж для зміцнення глобального громадянського суспільства і вказує на ризики, пов'язані з розширенням функцій мережевих практик [3].

У монографії авторського колективу Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) розглядаються особливості розвитку соціальних мереж у системі соціальних комунікацій. Досліджуються тенденції їх активізації в сучасній соціальній інформаційній системі, роль у розбудові вітчизняного комунікативного простору, соціальне й науково-освітнє значення [4].

В іншій праці цього колективу розглянуто соціальні інформаційні мережі як новітні форми інформаційних обмінів, що набувають зростаючого значення в житті сучасної України. Акцентовано увагу на співвідношенні системи горизонтальних і вертикальних інформаційних обмінів під час розвитку процесів суспільної самоорганізації, удосконалення якості інформаційного забезпечення діяльності управлінських структур [5].

У працях авторів Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса досліджується, зокрема, роль соціальних мереж у політичних механізмах формування громадянської ідентичності в сучасному українському суспільстві та взаємодія влади, суспільства й громадянина [6].

Значне теоретичне опрацювання в науковому середовищі ролі соціальних мереж у формуванні громадянського суспільства, напрацьовані методика й понятійний апарат дають можливість поставити за мету цієї статті висвітлення практичних аспектів використання соціальних мереж у формуванні та розвитку громадянського суспільства, зокрема як інструменту реалізації громадських ініціатив, і ролі інформаційно-аналітичних структур бібліотек (ІАСБ) у цих процесах.

Якщо спробувати узагальнити широкий спектр можливостей і завдань громадянського суспільства, то серед основних завдань цієї системи недержавних відносин – самоорганізація і взаємодія громадян з метою:

- запобігання узурпації державної влади будь-якими її суб'єктами;
- пошуку консенсусу в системі реалізації базових соціальних

цінностей при усвідомленні особою інтересу суспільства, держави як свого власного інтересу;

– практичного розв'язання суспільних проблем.

Як ми можемо констатувати сьогодні, соціальні мережі є унікальною платформою для консолідації різних груп суб'єктів на основі спільності їхніх інтересів, при цьому в результаті комунікативної взаємодії виникає масштабний синергетичний ефект. Соціальні мережі сприяють структуризації комунікативного простору, створенню віртуальних співтовариств, які часто на практиці перетворюються на громадські об'єднання. Громадським же інституціям дають можливість поширювати свої ідеї, залучати до своїх лав нових членів і координувати їхні дії. Спостерігається взаємопроникнення повсякденної соціальної реальності і віртуальної. Як зазначає Г. Кардозо (G. Cardoso), ми бачимо нове поняття простору, де фізичне і віртуальне впливає одне на одне, закладаючи підґрунтя для виникнення нових форм соціалізації, нових форм життя і нових форм соціальної організації [7].

Привертає увагу спільність деяких функціональних характеристик громадянського суспільства та соціальних мереж. Так, функціонування соціальних мереж сприяє горизонтальній структуризації суспільних відносин, що є однією з передумов формування й розвитку громадянського суспільства.

І громадянське суспільство, і соціальні мережі передбачають новий тип взаємодії вільних індивідів у межах добровільних асоціацій для розв'язання суспільних проблем.

Ознакою зрілості та ефективності громадянського суспільства є соціальний капітал. Він основний продукт, що забезпечує вплив громадянського суспільства на інші сфери суспільного життя. Наявність соціального капіталу також є основним чинником зміни форми і внутрішньої активності соціальних мереж, каталізатором комунікаційних процесів усередині мережевих об'єднань та індикатором міри індивідуальної участі людей у горизонтальних мережевих відносинах. Тобто соціальні мережі як комунікативне середовище становлять органічну складову механізму формування й розвитку громадянського суспільства.

С. Даниленко має рацію, зазначаючи, що комунікаційна детермінанта становлення й розвитку громадянського суспільства «реалізується передусім через механізми соціального конструювання: творення відповідних інститутів, неурядових організацій, самодіяльних об'єднань і рухів, які спричиняють ліберально зорієнтовану еволюцію й якісну трансформацію громадянського суспільства» [8].

Водночас донедавна, характеризуючи стан громадянського суспільства в Україні, фахівці констатували, що зростання його формальних структур (громадських організацій) не приводить до збільшення громадської активності населення в межах таких структур. Як наголошує Ю. Серета, значна частина партій не стільки відображає соціальний запит на них як на інструмент просування інтересів суспільства, скільки є засобом у боротьбі інтересів окремих груп й осіб. Профспілкові організації, хоча й залишаються найбільш структурованими та масовими за показниками членства, у більшості випадків не розглядаються працівниками як інструмент захисту соціально-трудоваих прав та інтересів [9, с. 58]. Упродовж 1996–2011 рр. кількість зареєстрованих громадських об'єднань і політичних партій зросла більше як у п'ять разів, хоча показники членства в таких організаціях і рівень довіри до них залишаються доволі стабільними. За даними моніторингу ІС НАН України, протягом усіх років спостережень менше третини населення (28 %) вважають важливим брати участь у діяльності політичних партій і громадських організацій, а кількість членів громадських організацій незалежності становить 12–17 % [10].

Спалах громадянської активності, пов'язаний і з Євромайданом, і з війною на Сході України, продемонстрував високий рівень самоорганізації та взаємодії громадян, координації дій через соціальні мережі та водночас вторинність ролі офіційно зареєстрованих політичних партій і громадських організацій.

Соціальні мережі дедалі більше стають певною мірою інформаційним відбитком громадянської активності, оскільки саме цей канал комунікації використовується для поширення ідей, об'єднання однодумців у спільноти (як віртуальні, так і реальні), організації заходів, координації зусиль. Практично всі суспільно значущі процеси, події, явища залишають певний інформаційний відбиток у соціальних мережах.

У контексті нашої теми становить інтерес відображення в соціальних мережах процесу реалізації ініціатив громадян і спільнот, що сприяють розвитку інституцій громадянського суспільства в Україні.

Не вдаючись до розгляду питання політичної комунікації в соцмережах, водночас не можна не зазначити, що найяскравішим прикладом реалізації громадських ініціатив за допомогою соціальних медіа став Євромайдан, який розпочався із закликів активістів в Інтернеті виходити на протести. Як показують дослідження (рис. 1), саме роль лідерів думок у соцмережах, а не партійних функціонерів виявилася визначальною в активізації громадянського противу [11].

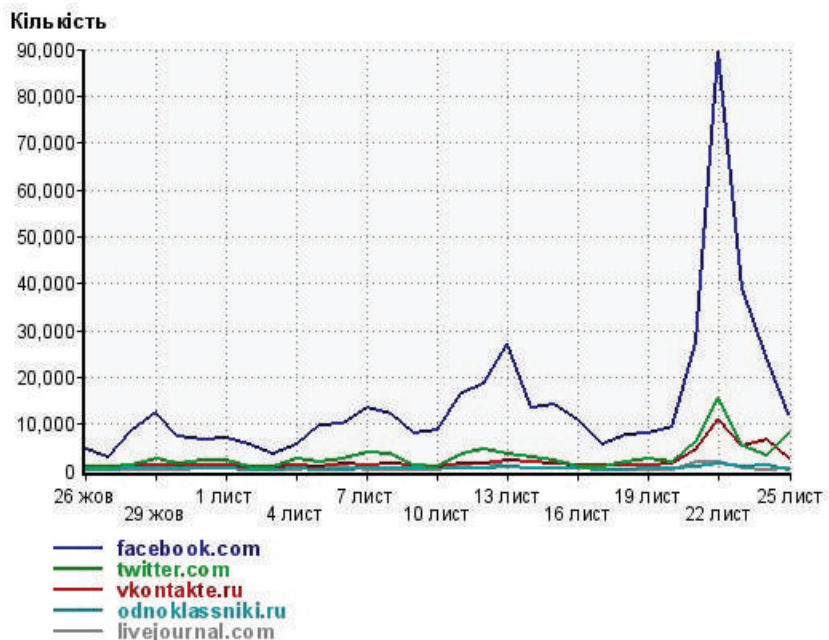

Рис. 1. Графік переходів у соціальних мережах на сайт «Української правди» 21–22 листопада 2014 р., коли стало відомо про рішення уряду «призупинити проведення переговорів з ЄС»

Джерело: http://blogs.pravda.com.ua/authors/savanevsky/5298980715_e65

На початку грудня в соцмережах були створені вже сотні сторінок, присвячених Євромайдану, кількість учасників деяких обчислювалася десятками тисяч («ВКонтакте» – 251 група, «Однокласники» – 71, Facebook – 26). Інформація загальнонаціонального значення поширювалася групами «Євромайдан», «Єврореволюція», наданням правової допомоги та пошуком зниклих опікувалася спільнота «Євромайдан SOS», організаційними питаннями – Громадський сектор Євромайдану. Дії автомобілістів координувалися Автомайданом, питання зовнішньої політики роз'яснювалися на «Майдані закордонних справ», самооборона Майдану також мала свої спільноти. Соціальна активність, що охопила всі сфери суспільного життя, показала високий рівень самоорганізації активної частини населення, яка згуртувалася не навколо

політиків, а навколо ідей. Під час Євромайдану та з початком війни на Донбасі спостерігається значна активізація волонтерського руху в країні.

За даними дослідження GfK Ukraine, проведеного в листопаді 2014 р. на замовлення Організації Об'єднаних Націй в Україні, майже чверть українців (23 %) мали досвід волонтерства; 9 % українців почали займатися волонтерством протягом останнього року; основним напрямом діяльності волонтерів у 2014 р. стала допомога українській армії та пораненим – цим займалося 70 % волонтерів [12] (рис. 2).

Рис. 2. Кількість волонтерів в Україні

Джерело: <http://ukr.segodaya.ua/ukraine/volonterskoe-dvizhenie-ukrainy-v-cifrah-i-faktah-infografika-576300.html>

На сторінках соцмереж волонтери організують збір коштів і надають інформацію про витрачені кошти (письмовими актами та фотозвітами).

Так, Благодійний фонд «Волонтерська сотня “Україна-Світ”» (<https://www.facebook.com/atovs>), започаткований волонтерами, які надавали підтримку постраждалим з Майдану, а тепер допомагають пораненим із зони АТО. Іншим важливим напрямом роботи фонду є постачання військовим у зоні бойових дій нелетального спорядження. На балансі фонду вже понад 30 військових батальйонів.

Волонтерське об'єднання «Кожен може допомогти» (https://www.facebook.com/can.help.ua/timeline?ref=page_internal), зареєстроване в серпні 2014 р., за період свого існування надало послуги близько 16 тис. осіб. Фонд співпрацює з громадами України, Ізраїлю, Польщі, Німеччини, Данії, Нідерландів, США, Канади.

Активно працюють також «Волонтерський десант» у Міністерстві оборони України (<http://g.ua/kha8>), «Крила Фенікса», Волонтерський рух автомобілістів України (<https://www.facebook.com/avtovolonter>) та сотні волонтерських груп, що представлені в соціальних мережах.

При цьому необхідно враховувати, що, за даними GfK Ukraine, більшість волонтерів працюють самостійно, не беручи участі в конкретних волонтерських проектах.

Крім того, зауважимо, діяльність волонтерів спрямована не лише на допомогу потерпілим і соціально незахищеним громадянам. Спостерігається рух окремих індивідів і великих груп, спільнот до усвідомлення інтересів держави як своїх особистих і, відповідно, до практичних дій, спрямованих на допомогу державі в організації протидії інформаційній агресії РФ, поліпшенню іміджу держави тощо. На тлі багаторічної недовіри до органів влади та негативного іміджу держави це є позитивним й обнадіюваним фактом.

Зокрема, відома роль групи «Інформаційний опір» (координатор Д. Тимчук), яка під час окупації Криму та розгубленості державних інформаційних структур узяла на себе інформування користувачів соцмереж про ситуацію в зоні конфлікту.

Інформаційні волонтери гуртуються довкола сайту під назвою «Інформаційні війська України», який запустило Міністерство інформаційної політики. Потенційних волонтерів закликають долучатися до інформаційної боротьби й ретельно виконувати отримані після реєстрації завдання [13].

Нещодавно запрацював також сайт «ІТ Толока» (it.volnytsia.org). Проект має на меті посприяти, щоб молоді ІТ-фахівці та інші фахівці на волонтерських засадах допомагали неурядовим організаціям. Сайт був створений за підтримки громадських організацій «Вольниця» і «Воля громади».

Українці схильні визнати велику роль волонтерського руху в суспільних процесах: 62 % визнає роль волонтерів у політичних змінах останнього року; 85 % вважає, що волонтерський рух допомагає зміцненню миру; 81 % схильний вважати волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства [12].

Зміст інформаційних обмінів у соціальних мережах становить значний інтерес для аналітиків інформаційно-аналітичних структур, оскільки є чутливим індикатором суспільних настроїв. Так, на початку року в соціальних мережах стартував флешмоб, який мав на меті спонукати Президента підтримувати діалог з українцями. Хештег #PoroshenkoPohovogyZNarodom активно поширився Інтернетом [14]. Згодом, у лютому, українці звертаються через соцмережі до Президента П. Порошенка, Прем'єр-міністра А. Яценюка та голови НБУ В. Гонтаревої із закликом пояснити, що нині відбувається в економіці держави.

Ряд акцій у соціальних мережах спрямовані на привернення уваги світової спільноти до подій в Україні, пояснення позиції органів влади, ставлення українців до актуальних суспільних процесів. Інформаційні масиви, що виникають як наслідок комунікативної активності, є джерелом інформації для аналітичних структур, зокрема Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ. При цьому ще раз підкреслимо, що обмін у соціальних мережах не лише відбиває суспільні настрої, а й може їх стимулювати, привертати увагу до актуальних і резонансних подій, підвищувати протестний потенціал чи рівень громадянської активності.

У січні в Інтернеті стартувала міжнародна інтернет-акція на підтримку української льотчиці, народного депутата Н. Савченко, яку в Росії звинувачують у загибелі журналістів каналу «Россия 1». Активісти створюють і поширюють у мережах Twitter і Facebook фото- і відеоматеріали з інформацією про Н. Савченко різними мовами, поширюють її з хештегом. До Twitter-шторму долучаються також посольства України в різних країнах світу. Зокрема, повідомлення з інформацією про військовополонену Н. Савченко розмістили на своїх сторінках посольства України у Великій Британії, Македонії, Японії, Вірменії, Кувейті та Посольство України при Святому Престолі (Ватикан). Також до акції приєднався посол США в Україні Д. Пайєтт [15]. Лише за добу хештег #FreeSavchenko використало близько 60 тис. користувачів у Twitter. Повідомлення з'являються зі швидкістю 100–200 шт. на хвилину. Активно поширюється хештег у «ВКонтакте» і Facebook.

З метою привернення уваги світової громадськості до трагедії 13 січня під Волновахою, де бойовики розстріляли з «градів» пасажирський автобус, у соцмережах за аналогією з акцією «Я – Шарлі» відбулася акція «Я – Волноваха».

За допомогою соціальних мереж функціонують успішні проекти, спрямовані на розв'язання локальних проблем, які не передбачають

формального членства. Наприклад, проект «УкрЯма» (<https://www.facebook.com/ukryama>) об'єднує понад 1 тис. користувачів, які фотографують пошкодження на дорогах і подають звернення до ДАІ із запитом на ремонт.

Ініціатива «Зробимо Україну чистою» (<https://www.facebook.com/LetsDoItUkraine>) – всеукраїнська екологічна громадська організація. Залучає людей до дій з покращення довкілля шляхом спільної організації масштабних екологічних акцій. Об'єднує понад 1 тис. населених пунктів і близько 200 тис. волонтерів, які прибирають сміття в громадських місцях.

Бібліотечні спільноти є одним із прикладів представлення в соціальних мережах груп (громад), що створені на основі корпоративних інтересів і зв'язків. Для них характерна просвітницька функція в мережі, яка реалізується на принципах розширення можливостей вільного доступу до інформації, сприяє забезпеченню свободи читання, інтелектуальної свободи і вільного висловлення й руху ідей та інформації. Наприклад, інформаційно-аналітичні підрозділи НБУВ (СІАЗ, НЮБ, ФПУ) через Facebook надають доступ до своїх електронних ресурсів, аналітичних журналів і бюлетенів. З ініціативи членів бібліотечних спільнот у соціальних мережах проводяться акції, флешмоби патріотичного характеру з популяризації української історії, мови, традицій, кінофільмів, живопису, музики тощо. У таких спільнотах не лише відбувається обговорення суто фахових тем, висловлення пропозицій та ініціатив, спрямованих на розвиток бібліотечної справи, корпоративних зв'язків, а й формується певна громадянська позиція із суспільно резонансних проблем – від наукових до політичних. Важливу роль у формуванні порядку денного дискусій, її напрямів і тональності відіграють лідери громадської думки. Це можуть бути окремі користувачі чи модератори спільнот з колом прихильників від кількості до 5 тис. («Пан бібліотекар», Tetiana Yaroshenko, Valentyna Pashkova, «Репортер СІАЗ» та ін.), які напружували високий рівень довіри, авторитету, власне соціального капіталу.

Мультифункціональність соціальних мереж, можливості щодо структурування комунікативного простору та об'єктивне сприяння розбудові громадянського суспільства роблять їх специфічним джерелом інформації для інформаційно-аналітичних структур бібліотек. Інформаційний обмін у соціальних мережах, пов'язаний, наприклад, з реалізацією громадських ініціатив, дає додаткові маркери та індикатори для з'ясування громадської думки з актуальних питань, основних тенденцій у розвитку суспільних процесів, реакції громадськості на дії владних

структур. Також дає змогу простежити як маніпулятивні впливи, так і реакцію на них різних політичних і соціальних груп користувачів. У соціальних мережах неминуче відбивається й політична поляризація суспільства, що відкриває шляхи для аналізу механізму цих процесів і з'ясування аргументації сторін.

З огляду на активну інтеграцію суб'єктів управлінської діяльності в соціальні медіа перспективною та важливою для розвитку громадянського суспільства в Україні є взаємодія в мережевому середовищі органів державної влади та громадськості.

Робота державного органу з громадянським сектором формує новий тип взаємодії, змінює культуру, стиль відносин. Крім того, це ще й платформа для публікації вимог користувачів до влади, форма громадського контролю за ефективністю діяльності влади та обміну інформацією із суспільно важливих питань.

Для представників влади, політиків, які активно спілкуються з громадянами в соціальних мережах, це спосіб швидко отримати певний зріз думок з теми, що цікавить, відчутти електоральні настрої, публічно висловити свою позицію з певного питання, отримувати об'єктивну інформацію з перших рук, яка не пройшла фільтр адміністративних бар'єрів. Серед українських активних користувачів соцмереж – перші особи держави, урядовці: П. Порошенко, О. Турчинов, А. Яценюк, А. Аваков та ін.

Співпраця уряду з громадянами в соціальних мережах відкриває додаткові шляхи до побудови ефективних комунікативних майданчиків між суспільством і владою. Зокрема, утворення співтовариств, де держструктури контактують із громадянами; створення блогів, де представлені та обговорюються державні послуги; залучення суспільства до роботи з поліпшення законодавства – доступ громадян у режимі онлайн до інформації державного сектору, чинних законів і тих, що розробляються; пряма звітність чиновників перед громадянами; оперативне обговорення і розв'язання в режимі онлайн проблем, що виникають у країні й регіонах.

Можливості Web.2 поступово впроваджуються в роботу українських міністерств і відомств. За даними Національного центру електронного уряду, близько 50 представництв державних органів доступні в соціальних мережах [16]. Наприклад, для тіснішої співпраці з населенням, громадськими організаціями та представниками засобів масової інформації в соціальній мережі Facebook почала функціонувати персональна сторінка керівника ДАІ. Державтоінспекція обіцяє оперативне реагування на повідомлення про порушення законів.

Хоча, як показують дослідження [17], окремі відомства ставляться суто формально до соцмереж – як до інструменту зворотного зв'язку.

Отже, на тлі поєднання та взаємопроникнення інформаційних і нових соціальних технологій соціальні мережі дають змогу громадянам і громадським рухам, громадянському суспільству, що формується, досягати ефективнішої і швидшої комунікації. Завдяки цьому зростають ресурси контролю за владними структурами та окремими функціонерами, підвищуються шанси реалізації громадських ініціатив. Можемо констатувати, що мережева комунікація веде до зростання активності громадськості та підвищення її ролі в прийнятті рішень, а здатність до підтримання комунікації з боку влади стає одним з важливих показників ефективності державного управління.

Практика реалізації громадських ініціатив через соціальні мережі продемонструвала, що віртуальний комунікативний простір є сприятливим середовищем формування громадянської ідентичності та має потужний потенціал суспільної самоорганізації, який може бути успішно використаний для зміцнення громадянського суспільства.

Література

1. *Кастельс М.* Інтернет-галактика / М. Кастельс. – Київ : Ваклер. – 2007. – 304 с.

2. *Shaping the Network Society: The New Role of Civil Society in Cyberspace.* – MIT Press, 2004. – 438 p.

3. *Буряк В. В.* Глобальное гражданское общество и сетевые революции : [монографія] / В. В. Буряк. – Симферополь : ДИАЙПИ, 2011. – 150 с.

4. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – 220 с.

5. Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – 260 с.

6. Політичні механізми формування громадянської ідентичності в сучасному українському суспільстві : колектив. моногр. – Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2014. – 296 с.; *Влада, суспільство, громадянин: проблеми взаємодії в сучасній Україні. Аналітична доповідь / за ред. О. М. Майбороди.* – Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. – 64 с.

7. *Cardoso G. Paquete de Oliveira Manuel J. Parauna Sociologia do Ciber-spaco: comunidades virtuais em portuques / G. Cardoso. – Oeiras, Portugal : Celta Edito.ra, 1998.*

8. *Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж : монографія / С. І. Даниленко. – Київ, 2010. – 312 с.*

9. *Середа Ю. В. Роль соціального капіталу в модернізації українського суспільства [Електронний ресурс] / Ю. В. Середа // Український соціум. – 2014. – № 2 (49). – Режим доступу: ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/us2_2014/54-70.pdf. – Назва з екрана.*

10. *Українське суспільство 1992–2012. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / за ред. В. Ворони, М. Шульги. – Київ : ІС НАНУ, Азбука, 2012. – 660 с.*

11. *Саваневський М. #євромайдан: українська цифрова революція та останній шанс аналоговим політикам стати цифровими [Електронний ресурс] / М. Саваневський // Українська правда. Блоги. – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/savanevsky/5298980715e65>. – 2013. – 29.10. – Назва з екрана.*

12. *Волонтерський рух в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gfk.com/ua/Documents/Presentations/report_vyshlisky.pdf. – Назва з екрана.*

13. *Мінінформполітики запустив сайт під назвою «Інформаційні війська України» [Електронний ресурс] // Західна інформаційна корпорація. – Режим доступу: <http://g.ua/kKLQ>. – 2015. – 23.02. – Назва з екрана.*

14. *В Україні стартував флешмоб «Порошенко, поговори з народом» [Електронний ресурс] // Espresso.tv. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/09/17/v_ukrayini_startuvav_fleshmob_quotporoshenko__pohovory_z_narodomquot. – 2014. – 17.09. – Назва з екрана.*

15. *У світі почався Twitter-шторм за звільнення Надії Савченко #FreeSavchenko [Електронний ресурс] // UAINFO. – Режим доступу: <http://uainfo.org/blognews/471412-u-svt-pochavsya-twitter-shtorm-za-zvlnennya-nadyi-savchenko-freesavchenko.html>. – 2015. – 5.01. – Назва з екрана.*

16. *Facebook стала самою популярною у органів исполнительної влади соцсетью [Електронний ресурс] // IT Expert. – Режим доступу: <http://itexpert.org.ua/tubrikator/item/37489-facebook-stala-samoj-populyarnoj-u-organov-ispolnitelnoj-vlasti-sotssetyu.html>. – 2014. – 8.08. – Назва з екрана.*

17. *Твіттер-революція, або Як «щебечуть» українські міністерства [Електронний ресурс] // Українська правда. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/04/3/7063619>. – 2015. – 3.04. – Назва з екрана.*

References

1. Kastels, M. (2007). *Internet-halaxytyka [The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business, and Society]*. Kyiv: Vakler [in Ukrainian].
2. *Shaping the Network Society: The New Role of Civil Society in Cyberspace*. (2004). MIT Press [in English].
3. Buriak, V. V. (2011). *Hlobalnoe hrazhdanskoe obshchestvo y setevye revoliutsyy [Global civil society and networking revolution]*. Symferopol: DYAIPIY [in Russian].
4. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M., Popyk, V. I. et al. (2013). *Sotsialni merezhi yak chynnyk rozvytku hromadianskoho suspilstva [Social media as a factor in the development of civil society]*. Kyiv: NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho [in Ukrainian].
5. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M., Popyk, V. I. et al. (2014). *Sotsialni merezhi yak instrument vzaiemovplyvu vlady ta hromadianskoho suspilstva [Social media as a tool for mutual government and civil society]*. Kyiv: NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho [in Ukrainian].
6. *Politychni mekhanizmy formuvannia hromadianskoi identychnosti v suchasnomu ukrainskomu suspilstvi [Political mechanisms of civil identity in contemporary Ukrainian society]*. (2014). Kyiv: IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian]; Maiboroda, O. M. (Ed.). (2013). *Vlada, suspilstvo, hromadianyn: problemy vzaiemodii v suchasni Ukraini [The government, society, citizen: Cooperation in modern Ukraine . Analytical Report]*. Kyiv: IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].
7. Cardoso, G., Paquete de Oliveira Manuel J. (1998). *Para uma Sociologia do Ciberspaco: comunidades virtuais em portuguks [For a Sociology of Cyberspace: Virtual communities in Portuguese]*. Oeiras, Portugal: Celta Edito.ra [in Portuguese].
8. Danylenko, S. I. (2010). *Hromadianskyi vymir komunikatsiinoi revoliutsii: modernizatsiia suspilnykh komunikatsii vid drukarskoho verstata do sotsialnykh merezh [Civic Dimension communication revolution: modernization of public communication of the printing press in social networks]*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Sereda, Iu. V. (2014). *Rol sotsialnoho kapitalu v modernizatsii ukrainskoho suspilstva [The role of social capital in modernization of the Ukrainian society]*. *Ukrainskyi sotsium – Ukrainian society*, 2 (49). Retrieved from ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/us2_2014/54–70.pdf [in Ukrainian].
10. Vorona, V., Shulha, M. (Ed.). (2012). *Ukrainske suspilstvo 1992–2012. Stan ta dynamika zmin. Sotsiolohichni monitorynh [Ukrainian society*

1992–2012. Status and trends change. Sociological Monitoring]. Kyiv: IS NANU, Azbuka [in Ukrainian].

11. Savanevskyi, M. #ievromaidan: ukrainska tsyfrova revoliutsiia ta ostannii shans analohovym politykam staty tsyfrovymy [#Euromaidan: Ukrainian digital revolution and the last chance to become politicians analog digital]. *Ukrainska pravda. Blohy – Ukrainian truth. Blogs*. Retrieved from http://blogs.pravda.com.ua/authors/savanevskyi/5298980715_e65 [in Ukrainian].

12. Volonterskyi rukh v Ukraini [Volunteerism in Ukraine]. Retrieved from www.gfk.com/ua/Documents/Presentations/report_vyshlisky.pdf [in Ukrainian].

13. Mininformpolityky zapustyv sait pid nazvoiu «Informatsiini viiska Ukrainy» [Mininformpolityky launched a website called «Information armies Ukraine»]. (2015, 23 February). *Zakhidna informatsiina korporatsiia – West Informational Corporation*. Retrieved from <http://g.ua/kKLQ> [in Ukrainian].

14. V Ukraini startuvav fleshmob «Poroshenko, pohovory z narodom» [In Ukraine started flashmob «Poroshenko, talk to people»]. (2014, 17 September). *Espresso.tv*. Retrieved from http://espresso.tv/news/2014/09/17/v_ukrayini_startuvav_fleshmob_quotporoshenko_pohovory_z_narodomquot [in Ukrainian].

15. U sviti pochavsia Twitter-shtorm za zvilnennia Nadii Savchenko #FreeSavchenko [In the world of Twitter-storm began for the liberation of Hope Savchenko #FreeSavchenko]. (2015, 5 January). *UAINFO*. Retrieved from <http://uainfo.org/blognews/471412-u-svt-pochavsya-twitter-shtorm-za-zvlennya-nadyi-savchenko-freesavchenko.html> [in Ukrainian].

16. Facebook stala samoi populiarnoi u orhanov yspolnytelnoi vlasti sotssetiu [Facebook became the most popular in executive bodies sotssetiyu]. *IT Expert*. Retrieved from <http://itexpert.org.ua/rubrikator/item/37489-facebook-stala-samoj-populyarnoj-u-organov-ispolnitelnoj-vlasti-sotssetiyu.html> [in Russian].

17. Twitter-revoliutsiia, abo Yak «shchebechut» ukrainski ministerstva. [Twitter revolution, or «chirp» Ukrainian Ministry]. *Ukrainska pravda – Ukrainian truth*. Retrieved from <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/04/3/7063619> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.04.2015.

Leonid Chupryna

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Social Networks as an Instrument Sale of Social Initiatives

Social networks are seen as a unique platform for the consolidation of the various stakeholder groups on the basis of common interests, as communicative medium, which is an organic component of the mechanism of formation and development of civil society.

The outbreak of civil activity associated with Evromaydanom, and the war in the East of Ukraine demonstrated a high level of self-organization and interaction between citizens, coordination through social networks. Argues that virtual communication space is a favorable environment formation of civic identity and has a powerful potential for social self-organization, which can be successfully used for strengthening civil society.

Keywords: social media, civil society, public initiatives, analytical structure of libraries.

Леонид Чупрына

Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Социальные сети как инструмент реализации общественных инициатив

Социальные сети рассматриваются как уникальная платформа для консолидации различных групп субъектов на основе общности их интересов, как коммуникативная среда, что составляет органическую составляющую механизма формирования и развития гражданского общества.

Вспышка гражданской активности, связанная и с Евромайданом, и с войной на Востоке Украины, продемонстрировала высокий уровень самоорганизации и взаимодействия граждан, координации действий через социальные сети. Аргументируется, что виртуальное коммуникативное пространство является благоприятной средой формирования гражданской идентичности и имеет мощный потенциал общественной самоорганизации, который может быть успешно использован для укрепления гражданского общества.

Ключевые слова: социальные сети, гражданское общество, общественные инициативы, аналитические структуры библиотек.